

UZASADNIENIE

Powód J. B. w pozwie z dnia 30 czerwca 2017 roku, skierowanym przeciwko (...) S.A. z siedzibą w L. oraz (...) S.A. z siedzibą w R. domagał się:

- 1) zasądzenia od pozwanych na rzecz powoda tytułem odszkodowania za bezumowne korzystanie z nieruchomości oznaczonej nr ewidencyjnym (...), położonej w obrębie S. – K. - do celów przesyłu energii elektrycznej - począwszy od 2006 roku za każdy rok strat spowodowanych trwałym wyłączeniem gruntu kwoty 245,80 zł, za każdy rok strat spowodowanych zwiększonym nakładem pracy sprzętu rolniczego kwoty 24,20 zł, za każdy rok strat spowodowanych utratą dopłat do produkcji rolnej kwoty 23,60 zł – wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia wniesienia pozwu,
- 2) zobowiązania pozwanego (...) S.A. z siedzibą w L. do złożenia w Urzędzie Miejskim w terminie 14 dni od dnia uprawomocnienia się orzeczenia oświadczenia o posiadaniu samoistnym służebności przesyłu na nieruchomości oznaczonej nr geodezyjnym (...) w celu ustalenia podatku od nieruchomości i zwolnienia z tego podatku powoda,
- 3) uznania przez pozwanych obowiązku dobrowolnego corocznego regulowania, do dnia 15 stycznia każdego roku, wskazanych w pkt 1 należności odszkodowawczych i samodzielnego przeliczania tych należności oraz uznanie obowiązku zapłaty ustawowych odsetek za zwłokę w razie nieuiszczenia tych należności w terminie,
- 4) zasądzenia od pozwanych na rzecz powoda kosztów procesu.

Wartość przedmiotu sporu powód określił na kwotę 293,60 zł.

Argumentując żądanie pozwu J. B. wskazał, iż na należącej do niego nieruchomości położonej w obrębie S. – K., oznaczonej nr geodezyjnym (...), dla której to nieruchomości Sąd Rejonowy w Sokółce prowadzi księgę wieczystą nr (...), posadowione są linie energetyczne naziemne i podziemne, pierwotnie należące do Zakładu (...). Sąd Rejonowy w Sokółce w sprawie o sygn. akt I C (...) zasądził na rzecz powoda odszkodowanie za linie naziemne w wysokości: 110,47 zł za trwałe wyłączenie gruntu wobec istnienia słupów, 10,92 zł za straty spowodowane zwiększonym nakładem pracy sprzętu rolniczego oraz 10,65 zł za utracone dopłaty bezpośrednie. W 2006 roku doszło do podziału zakładu na (...) S.A. z siedzibą w L. oraz (...) S.A. z siedzibą w R.. Domagając się odszkodowania za dalsze lata bezumownego korzystania J. B., wskazał, iż w jego ocenie kwoty zasądzone w sprawie o sygn. akt I C (...) powinny być waloryzowane według współczynnika wzrostu pacy minimalnej. W zakresie zobowiązania żądania zobowiązania pozwanego do złożenia oświadczenia o posiadaniu samoistnym służebności przesyłu na nieruchomości powód wskazał, iż przeciwko (...) S.A. z siedzibą w L. złożył nieprawdziwe oświadczenie o braku posiadania tejże służebności, na skutek czego powód - w zakresie zajętych pod budowlę energetyczne – jest niesłusznie obciążony podatkiem od nieruchomości.

Sąd Rejonowy w Sokółce postanowieniem z dnia 4 lipca 2017 roku sprawdził wartość przedmiotu sporu i ustalił ją na kwotę 5 284,80 zł (k. 4).

W odpowiedzi na pozew z dnia 5 października 2017 roku **(...) S.A. z siedzibą w L.** wniosła o oddalenie powództwa w całości oraz o zasądzenie od powoda na rzecz pozwanego kosztów postępowania, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych.

Strona pozwana, przed merytorycznym odniesieniem się do żądania pozwu podniosła, iż powód niewłaściwie oznaczył siedzibę strony pozwanej, niewłaściwie określił wartość przedmiotu sporu oraz nie sprecyzował zakresu żądania (wskazał jedynie, iż domaga się odszkodowania za okres od 2006 roku). W ocenie pozwanej J. B. nie wykazał ponadto przysługującej mu legitymacji czynnej, albowiem powołana w pozwie księga wieczysta nr (...) nie jest prowadzona dla nieruchomości oznaczonej nr geodezyjnym (...), lecz m.in. dla nieruchomości oznaczonej nr geodezyjnym (...).

Odnosząc się merytorycznie do żądania pozwu strona pozwana podniosła **zarzut zasiedzenia służebności gruntowej** o treści odpowiadającej służebności przesyłu, polegającej na posadowieniu urządzeń elektroenergetycznych oraz prawie dostępu do tych urządzeń poprzez prawo wjazdu i wejścia na teren nieruchomości,

wykonywania wszelkich czynności eksploatacyjnych w stosunku do urządzeń, w tym remontów, modernizacji i konserwacji linii, obciążającej nieruchomości, dla których Sąd Rejonowy w Sokółce prowadzi księgę wieczystą nr (...). Na nieruchomości oznaczonej nr geodezyjnym (...) posadowione są linie napowietrzne 15kV linii (...) S. – S. o nr (...)_o, (...) S. – O. o nr (...)_o, (...) S. – C. o nr (...)_o, (...) S. – Z. o nr (...)_o oraz (...) S. – K. (...) o nr (...)_o. Wyprowadzenie linii średniego napięcia ze stacji 110/15kV w S. na nieruchomości oznaczonej wówczas nr geodezyjnym (...) wybudowane zostało – w oparciu o obowiązujące wówczas przepisy, w tym ustawę o elektryfikacji wsi i osiedli - na podstawie decyzji lokalizacji szczegółowej wydanej przez Prezydium Rady Narodowej Wydział Urbanistyki i Architektury w S. z dnia 17 stycznia 1968 roku znak (...). Urządzenia odebrano protokołem odbioru technicznego i przekazania do użytku w dniu 31 grudnia 1968 roku. Właściciele nie sprzeciwiali się użytkowaniu urządzeń energetycznych i korzystaniu w niezbędnym zakresie z gruntów, na których urządzenia te się znajdowały. Pracownicy przedsiębiorstwa energetycznego bez przeszkód przeprowadzali przeglądy i naprawy, dokonywali konserwacji urządzeń, wchodząc przy tym na nieruchomości, na których urządzenia posadowiono. Urządzenia w dalszym ciągu służą przesyłowi energii. Skarb Państwa zasiedział opisaną służebność gruntową z dniem 31 grudnia 1978 roku.

Przekazanie własności urządzeń wraz z prawami związanymi z tymi urządzeniami przez Skarbu Państwa na rzecz Zakładu (...) S.A. nastąpiło z dniem 7 stycznia 1991 roku na podstawie art. 1 pkt 9 ustawy z dnia 20 grudnia 1990 r. o przedsiębiorstwach państwowych. Następnie służebność gruntowa przeszła na jednoosobową spółkę Skarbu Państwa Zakład (...) S.A. na podstawie art. 8 ust. 2 ustawy z dnia 13 lipca 1990 r. o prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych w zw. z art. 2 ust. 1 ustawy z dnia 5 lutego 1993 r. o przekształceniach własnościowych niektórych przedsiębiorstw państwowych o szczególnym znaczeniu dla gospodarki państwa oraz zgodnie z treścią zarządzenia Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 9 lipca 1993 r. (nr (...)) z dniem 12 lipca 1993 roku i aktem przekształcenia przedsiębiorstwa państwowego w spółkę akcyjną z dnia 12 lipca 1993 r. rep. (...). Zakład (...) S.A. z siedzibą w B. wniósł tytułem wkładu niepieniężnego – zawartą w formie aktu notarialnego w dniu 30 czerwca 2007 r. umową aportowego zbycia przedsiębiorstwa (Rep. A nr (...)) - wydzielony ze swej struktury Zakład (...) – Oddział (...) w B. wraz z przysługującymi mu uprawnieniami i zobowiązaniami, a także służebnościami gruntowymi, w tym służebnościami polegającymi na zapewnieniu dostępu do urządzeń służących do doprowadzania prądu elektrycznego do spółki (...) Spółka z ograniczoną odpowiedzialnością. W dniu 11 września 2008 r. Sąd Rejonowy w Białymstoku XII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego wydał postanowienie w przedmiocie zmiany firmy (...) sp. z o.o. z siedzibą w B. na (...) Sp. z o.o. Z dniem 31 sierpnia 2010 r. (...) Sp. z o.o. uległa połączeniu - przez przejęcie i przeniesienie całego majątku spółki przejmowanej na spółkę przejmującą - z przejmująca (...) S.A. z siedzibą w L.. W związku z posiadaniem tytułu do korzystania z urządzeń znajdujących się na gruncie powoda nie zachodzą przesłanki do przyznania wynagrodzenia z tytułu bezumownego korzystania z nieruchomości.

Z ostrożności procesowej pozwana zakwestionowała również wysokość dochodzonego roszczenia.

Odnosząc się do stanowiska pozwanej, w piśmie procesowym z dnia 31 października 2017 roku, powód wyjaśnił, iż w jego ocenie Sąd Rejonowy w Sokółce wyrokiem wydanym w sprawie I C (...) stworzył prawo, w myśl którego następcy prawni pozwanego mają prawo korzystać z nieruchomości położonej w obrębie S. – K., oznaczonej obecnie nr geodezyjnym (...) (uprzednio nr geodezyjnym (...)) do celów przesyłu energii elektrycznej w zamian za odszkodowanie za szkody wywołane istnieniem urządzeń energetycznych, a tym samym kwestia ewentualnego zasiedzenia służebności nie mogła wpływać na uprawnienie powoda do uzyskania zwaloryzowanego wynagrodzenia. J. B. podniósł ponadto, iż nieruchomość oznaczoną nr (...) nabył on w listopadzie 2008 roku w drodze licytacji komorniczej, a zatem – stosownie do art. 1000 § 1 k.p.c. – wraz z chwilą uprawomocnienia się postanowienia o przysądzeniu własności wygasły wszelkie prawa i skutki ujawnienia praw i roszczeń osobistych ciężące na nieruchomości. Na dzień nabycia nieruchomości nie istniał bowiem przepis art. 1000 § 2 pkt 4 k.p.c., pozostawiający w mocy bez potrącenia wartości służebność przesyłu. Tym samym powód nieruchomość nabył w stanie wolnym od obciążeń. J. B. podał ponadto, iż podział geodezyjny nieruchomości położonej w obrębie S. – K., oznaczonej nr (...), nastąpił w 2009 roku, on zaś – domagając się zasądzenia odszkodowania za okres od 1 stycznia 2006 r. - posługuje się oznaczeniami wówczas istniejącymi.

Pozwana (...) S.A. z siedzibą w R. w odpowiedzi na pozew z dnia 20 listopada 2017 roku wniosła o odrzucenie pozwu wobec (...) S.A. z siedzibą w R., oddalenie powództwa oraz zasądzenie kosztów procesu, w tym kosztów zastępstwa procesowego według norm przepisanych. Uzasadniając wniosek o odrzucenie pozwu pozwana wskazała, iż oddział spółki z siedzibą w B. jest jedynie wewnętrzną jednostką organizacyjną spółki nieposiadającą zdolności procesowej, ani sądowej, nie istnieje natomiast taka jednostka jak Biuro (...). W zakresie natomiast wniosku o oddalenie powództwa wskazała, iż pozwana spółka nie posiada sieci energetycznych i nie dystrybuuje energii elektrycznej. Jej poprzednik prawny - Zakład (...) S.A. - wniósł przedsiębiorstwo Zakład (...) S.A. operator Systemu (...) – Oddział (...) w B., w tym wszystkie należące do niego sieci i urządzenia energetyczne, w dniu 30 czerwca 2007 roku tytułem aportu do Zakładu (...) sp. z o.o. w B., a w zamian nabył udziały w podwyższonym zakładzie kapitałowym (...) sp. z o.o. No mocy § 1 i 4 powyższej umowy aportowego przeniesienia wierzytelności zobowiązania związane z prowadzeniem przenoszonego przedsiębiorstwa, a zaciągnięte przez Zakład (...) S.A., przeszły na spółkę (...) sp. z o.o. Od daty 30 czerwca 2007 roku poprzednik prawny (...) S.A. z siedzibą w R. nie korzystał z sieci energetycznych, ani z nieruchomości na których są one posadowione. Końcowo pełnomocnik powoda wskazał, iż wszelkie roszczenia zgłoszone wobec (...) S.A. w R. jako następcy prawnemu Zakładu (...) S.A. – wobec upływu ponad 10 lat od dnia przekazania sieci przez poprzednika prawnego (...) S.A. w R. na rzecz poprzednika prawnego (...) S.A. z siedzibą w L. – uległy przedawnieniu.

Sąd Rejonowy w Sokółce postanowieniem z dnia 14 grudnia 2017 roku oddalił wniosek (...) S.A. z siedzibą w R. o odrzucenie pozwu J. B. (k. 216).

Sąd ustalił, co następuje:

Lokalizacja szczegółowa wyprowadzeń ze stacji 110/15 kV w S. linii 15 kV S. – D. – Ż., S. – K., pierścień miejski I, S. – K., S. – G. i pierścień miejski II oraz linii 30 kV (obecnie m. in. linii napowietrznych 15kV: linii (...) S. – S. o nr (...)_o, (...) S. – O. o nr (...)_o, (...) S. – C. o nr (...)_o, (...) S. – Z. o nr (...)_o i S. – K. (...) o nr (...)_o) do rozdzielni 30/15 kV w S., przebiegających przez obszar nieruchomości rolnej położonej w obrębie m. S. – K., oznaczonej obecnie nr geodezyjnym (...), ustalona została decyzją Prezydium Powiatowej Rady Narodowej Wydział Budownictwa, Urbanistyki i Architektury w S. z dnia 17 stycznia 1968 r. nr (...). Protokolarny odbiór techniczny i przekazanie do użytku wyjść liniowych 15 kV z rozdzielni 110/15 kV w S. i linii 15 kV D., Ż., K., (...) B., K., G., Pierścień Miejski II, ul. (...) oraz linii 30 kV S. nastąpił w dniu 31 grudnia 1968 roku. Powyższe wyprowadzenia linii energetycznych były, m.in. w związku z częściowym zastępowaniem linii napowietrznych liniami kablowymi podziemnymi, w tym wybudowanymi na podstawie decyzji Naczelnika Miasta i Gminy S. z dnia 14 września 1989 roku dwiema liniami kablowymi 15 kV, zasilającymi (...) S., jak też były kilkakrotnie modernizowane, a zmianom ulegały również nazwy linii. Przebieg linii energetycznych napowietrznych w zakresie obejmującym nieruchomość położoną w K. oznaczoną nr geodezyjnym (...) - poza demontażem części linii - nie uległ jednak modyfikacji. Zakład (...) S.A. w dniu 13 października 2002 roku, po uzyskaniu ostatecznej decyzji Starosty Powiatu (...) z dnia 5 września 2002 roku znak AP.(...) zatwierdzającej projekt rozbiórki oraz udzielającej pozwolenia na rozbiórkę, dokonał rozbiórki części linii energetycznych napowietrznych SN 15 kV położonych w obrębie K. i mieście S. o długości 4 802 mb, w tym części linii napowietrznych posadowionych na nieruchomości położonej w K., oznaczonej nr geodezyjnym (...) (odpis decyzji z dnia 5 września 2002 r. k. 80 akt I C (...)). W chwili obecnej przez nieruchomość położoną w K., oznaczoną nr geodezyjnym (...) przebiegają odcinki pięciu linii napowietrznych 15kV: linii (...) S. – S. o nr (...)_o, (...) S. – O. o nr (...)_o, (...) S. – C. o nr (...)_o, (...) S. – Z. o nr (...)_o oraz (...) S. – K. (...) o nr (...)_o wraz z sześcioma stanowiskami słupowymi przelotowymi, w tym jednym rozkrocznym oraz posadowione są dwa stanowiska słupowe bez linii średniego napięcia. Powyższe linie energetyczne wykorzystywane są do przesyłu energii energetycznej na terenie powiatu (...), podlegały stałej obsłudze technicznej przedsiębiorstwa energetycznego, w tym przeprowadzane były przeglądy linii oraz drobne prace konserwacyjne – uzależnione od stanu urządzeń – wymagające zarazem przejazdu i przejścia przez nieruchomość, wraz z niezbędnym sprzętem, jak też cyklicznie, nie rzadziej niż raz na 5 lat, wykonywane były oględziny tych linii (okoliczności bezsporne, odpis decyzji z dnia 17 stycznia 1968 r. nr 440-I/2/68 o lokalizacji szczegółowej wraz odpisem wykazu właścicieli działek, przez które przebiegają trasy projektowanych linii 15kV ze stacji 110/15 kV w S. oraz wyciągiem z wyrysu do decyzji Prezydium Rady Narodowej

Wydział Urbanistyki i Architektury w S. z dnia 17 stycznia 1968 roku znak (...) k. k. 54 – 56, odpis protokołu odbioru technicznego i przekazania do użytku k. 53, odpis decyzji z dnia 5 września 2002 r. k. 80 akt I C (...), zeznania świadków S. P. k. 220 v - 221v i J. K. k. 221 v- 222).

J. B. prawo własności nieruchomości rolnej położonej w obrębie m. S. – K., oznaczonej obecnie nr geodezyjnym (...) (uprzedni nr geodezyjnym (...)) nabył na podstawie prawomocnego postanowienia Sądu Rejonowego w Sokółce z dnia 18 listopada 1988 roku (sygn. akt I Co (...)) w przedmiocie przysądzenia prawa własności nieruchomości. W dniu 14 lipca 2009 roku powyższa nieruchomość uległa podziałowi administracyjnemu na działkę oznaczoną nr (...) i działkę oznaczoną nr (...). J. B. w dalszym ciągu pozostaje właścicielem nieruchomości oznaczonej nr geodezyjnym (...). W prowadzonej dla nieruchomości księdze wieczystej (...) nie ujawniono obciążenia nieruchomości służebnościami (wydruk z księgi wieczystej (...) k.45-50, informacja ze Starostwa Powiatowego w S. k. 226).

W dniu 24 października 2004 roku J. B. wystąpił z powództwem skierowanym przeciwko Zakładowi (...) S.A. Rejon Energetyczny S. o odszkodowanie za używanie gruntu bez zgody właściciela i zaniechanie naruszeń. Sąd Rejonowy w Sokółce wyrokiem częściowym z dnia 2 kwietnia 2004 roku, o sygn. akt I C (...), zasądził od pozwanego Zakładu (...) S.A. Rejonu Energetycznego S., na rzecz powoda J. B. uznaną przez pozwanego kwotę 48 złotych - z tytułu naprawienia szkód określanych przez powoda jako „zniszczone struktury gleby”, wraz z odsetkami w wysokości 12,25% w stosunku rocznym, liczonymi od dnia 6 listopada 2003 roku od dnia zapłaty, a następnie wyrokiem końcowym z dnia 29 czerwca 2006 r., częściowo zmienionym wyrokiem Sądu Okręgowego w Białymstoku z dnia 21 grudnia 2006 roku, o sygn. akt I Ca (...) zasądził od pozwanego Zakładu (...) S.A. Rejonu Energetycznego S., na rzecz powoda J. B. – tytułem wynagrodzenia za korzystanie w okresie od 1 stycznia 1996 roku do 31 grudnia 2005 roku ze stanowiącej własność powoda nieruchomości położonej w K., oznaczonej nr geodezyjnym (...) - kwotę 2 580,15 zł wraz z ustawowymi odsetkami liczonymi od dnia 30 czerwca 2006 roku do dnia zapłaty, a w pozostałym zakresie żądania powoda oddalił (wyrok częściowy z dnia 2 kwietnia 2004 roku k. 77 akt I C (...), wyrok końcowy z dnia 29 czerwca 2006 r. wraz z uzasadnieniem 324, 336-348 akt I C (...), wyrok Sądu Okręgowego w Białymstoku z dnia 21 grudnia 2006 roku k. 377 – 382 akt I C (...)).

W pozwie wniesionym do Sądu Rejonowego w Sokółce w dniu 7 stycznia 2008 roku J. B. skierował przeciwko Zakładowi (...) S.A. Rejon Energetyczny S. domagał się nakazania Zakładowi (...) S.A. odłączenia linii przesyłowych od napięcia, zakazania dalszego przesyłania energii elektrycznej przez teren nieruchomości położonej w K., oznaczonej nr geodezyjnym (...) oraz obciążenia pozwanego kosztami rozbiorczych urządzeń energetycznych posadowionych na tejże nieruchomości. Sąd Rejonowy w Sokółce prawomocnym wyrokiem z dnia 24 stycznia 2008 roku o sygn. akt I C (...) – z uwagi m.in. na brak legitymacji biernej po stronie pozwanego - oddalił powództwo w całości (k. 68 i 77 – 83 akt I C (...)).

W zakresie sukcesji prawnej pozwanych Sąd ustalił, iż z dniem 1 stycznia 1959 roku, w realizacji zarządzenia Ministra Górnictwa i Energetyki z dnia 25 listopada 1958 roku nr 228 w sprawie utworzenia przedsiębiorstwa państwowego pod nazwą Zakłady (...) oraz połączenia tego przedsiębiorstwa z przedsiębiorstwami podległymi Zarządowi Energetycznemu O. Centralnego, na podstawie protokołu z dnia 30 marca 1959 roku, dokonano połączenia przedsiębiorstw państwowych poprzez przejęcie przez Zakłady (...) z siedzibą w W. Zakładu (...) z siedzibą w B. - wraz z majątkiem, uprawnieniami i zobowiązaniami. Zakład (...) z siedzibą w B. działał wówczas w ramach struktur Zakładów (...) jako podporządkowana jednostka organizacyjna na wewnętrznym, pełnym rozrachunku gospodarczym. Postanowieniem Sądu Rejonowego w Białymstoku z dnia 14 lutego 1989 roku o sygn. akt II.2.Ns.Rej.PP(...) przedsiębiorstwo państwowe Zakład (...) w B. - utworzone na podstawie zarządzenia Ministra Przemysłu nr (...) z dnia 16 stycznia 1989 roku w sprawie utworzenia przedsiębiorstwa państwowego Zakładu (...) w B. oraz statutu przedsiębiorstwa z dnia 6 listopada 1989 roku, wpisane zostało w rejestrze przedsiębiorców (k. 53 – 58). Zarządzeniem Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 9 lipca 1993 r. (nr (...)) z dniem 12 lipca 1993 roku zdecydowano o podziale przedsiębiorstwa państwowego Zakładu (...) w celu wniesienia zorganizowanej części mienia do (...) S.A. w W. i przekształcenia przedsiębiorstwa państwowego Zakład (...) w B. w jednoosobową spółkę Skarbu Państwa pod nazwą Zakład (...) S.A. w B.. Przekształcenia przedsiębiorstwa państwowego pod nazwą: Zakład (...) z siedzibą w B. w (...) Spółkę Akcyjną Skarbu Państwa o nazwie: Zakład (...) S.A. z siedzibą w B. dokonano zaś - na podstawie ustawy z

dnia 5 lutego 1993 r. o przekształceniach własnościowych niektórych przedsiębiorstw państwowych o szczególnym znaczeniu dla gospodarki państwa (Dz. U. z 1993 r., Nr 16, poz. 69) oraz zarządzenia Ministra Przemysłu i Handlu z dnia 9 lipca 1993 r. (Nr (...)) i ustawy z dnia 13 lipca 1990 r. o prywatyzacji przedsiębiorstw państwowych (Dz. U. z 1990 r., Nr 51, poz. 298 z późn. zm.) - sporządzonym w formie aktu notarialnego w dniu 12 lipca 1993 r. przed notariuszem T. J. w Kancelarii Notarialnej w W. (Rep. A nr (...)), sprostowanym aktem notarialnym z dnia 28 lipca 1993 roku (rep. A nr (...)) aktem przekształcenia przedsiębiorstwa państwowego w spółkę akcyjną.

Zakład (...) S.A. z siedzibą w B. na podstawie zawartej w dniu 30 czerwca 2007 r. w formie aktu notarialnego umowy aportowego zbycia przedsiębiorstwa (Rep. A nr (...)) wniósł wydzielony ze swej struktury Zakład (...) – Oddział (...) w B. wraz z przysługującymi mu uprawnieniami i zobowiązaniami, a także służebnościami gruntowymi, w tym służebnościami polegającymi na zapewnieniu dostępu do urządzeń służących do doprowadzania prądu elektrycznego tytułem wkładu niepieniężnego do spółki Zakład (...) spółka z ograniczoną odpowiedzialnością, a w zamian nabył udziały w podwyższonym zakładzie kapitałowym Zakładu (...) sp. z o.o. w B..

W dniu 11 września 2008 r. Sąd Rejonowy w Białymstoku XII Wydział Gospodarczy Krajowego Rejestru Sądowego wydał postanowienie w przedmiocie zmiany danych w Krajowym Rejestrze Sądowym dla podmiotu (...) sp. z o.o. z siedzibą w B. (sygn. akt BI.XII NS-REJ.KRS/(...)) w zakresie zmiany firmy przedsiębiorstwa na (...) Sp. z o.o. z siedzibą w B.. Natomiast dnia 31 sierpnia 2010 r. (...) Sp. z o.o. uległa połączeniu przez przejęcie, tj. przeniesienie całego majątku spółki przejmowanej - (...) Sp. z o.o. z siedzibą w B. na spółkę przejmującą - (...) S.A. z siedzibą w L..

W dniu 31 sierpnia 2010 roku (...) S.A. z siedzibą w R., na mocy uchwał podjętych w dniu 16 sierpnia 2010 roku przez walne zgromadzenia wspólników spółki przejmującej oraz spółek przejmowanych, połączyła się przez przeniesienie całego majątku spółek przejmowanych, ze spółkami (...) S.A. z (...) S.A., (...) S.A., (...) S.A., (...) S.A., (...) S.A., (...) Sp. z o.o. oraz (...) S.A (odpis zarządzenia Ministra Przemysłu i Handlu nr (...) z dnia 9 lipca 1993 r. k. 57-58, odpis wykazu składników majątkowych przekazywanych do (...) S.A. ZE B. do zarządzenia nr (...) k. 61, odpis aktu notarialnego przekształcenia przedsiębiorstwa państwowego w spółkę akcyjną z dnia 12 lipca 1993 r., zapisanego w rep. A nr (...) k. 62 -74, odpis aktu notarialnego sprostowania aktu przekształcenia przedsiębiorstwa państwowego w spółkę akcyjną z dnia 28 lipca 1993 r., zapisanego w rep. A nr (...) k. 59-60, odpis wyciągu z aktu notarialnego „Umowa aportowego zbycia przedsiębiorstwa” sporządzonego w dniu 30 czerwca 2007 r., zapisanego w rep. A nr (...) k. 87 – 96, 166-191, odpis protokołu zdawczo - odbiorczego z dnia 15 lipca 1993 r. z przekazania linii i stacji najwyższych napięć z zakładu (...) do (...) wraz z załącznikiem 1 i 1a k. 80 – 86, odpis aktu notarialnego przekształcenia przedsiębiorstwa państwowego w spółkę akcyjną z dnia 12 lipca 1993 r., zapisanego w rep. A nr (...) k. 62 -74, kopia postanowienia o dokonaniu wpisu w Krajowym Rejestrze Sądowym – Rejestrze Przedsiębiorców z dnia 11 września 2008 r. o wraz z zaświadczeniem o dokonaniu wpisu k. 97 – 99, odpis pełny KRS z rejestru przedsiębiorców (...) S.A. z siedzibą w L. k. 39 – 44, 204-209, odpis pełny KRS z rejestru przedsiębiorców (...) S.A. z siedzibą w R. k. 125 – 131, 147-165, 210 – 215).

Sąd zważył, co następuje:

Roszczenie J. B. o zasądzenie na jego rzecz od pozwanych (...) S.A. z siedzibą w (...) S.A. z siedzibą w R. kwoty 293,60 zł za każdy rok – począwszy od 1 stycznia 2006 roku - bezprawnego korzystania przez pozwanych z nieruchomości położonej w K., oznaczonej obecnie nr geodezyjnym (...) poprzez posadowienie i eksploatację urządzeń przesyłających energię elektryczną swoją podstawę prawną miało w art. 224 § 2 k.c. w zw. z art. 225 k.c., art. 230 k.c. oraz art. 352 § 2 k.c. Stosownie do powołanych przepisów samoistny posiadacz służebności w złej wierze jest obowiązany do wynagrodzenia za korzystanie z rzeczy i jest odpowiedzialny za jej zużycie, pogorszenie lub utratę, chyba że rzecz uległaby pogorszeniu lub utracie także wtedy, gdyby znajdowała się w posiadaniu uprawnionego.

Przed merytorycznym rozstrzygnięciem o zasadności żądań powoda rozsądzić należało kwestię zasadności zgłoszonego przez stronę pozwaną zarzutu braku legitymacji po stronie powoda do wystąpienia z niniejszym powództwem oraz braku legitymacji biernej po stronie pozwanej (...) S.A. z siedzibą w R.. Posiadanie przez strony legitymacji czynnej i biernej w procesie jest bowiem przesłanką zasadniczą, od której istnienia uzależniona jest możliwość uwzględnienia powództwa. Legitymacja procesowa to uprawnienie do poszukiwania ochrony prawnej w

konkretnej sprawie, przy czym legitymacja czynna dotyczy strony powodowej i oznacza uprawnienie do wszczęcia i prowadzenia procesu, zaś bierna dotyczy strony pozwanej i uzasadnia występowanie w procesie w charakterze pozwanego. Sąd dokonuje oceny istnienia legitymacji procesowej strony w chwili orzekania co do istoty sprawy, a stwierdziwszy brak legitymacji procesowej (zarówno czynnej, jak i biernej), wobec niemożności udzielenia ochrony prawnej, zamyka rozprawę i wydaje wyrok oddalający powództwo. Podkreślić jednocześnie należy, iż samo niewłaściwe oznaczenie siedziby pozwanego, poprzez wskazanie siedziby oddziału, nie uzasadnia uznania, że stroną pozwaną jest nie mający zdolności sądowej oddział osoby prawnej.

Wbrew stanowisku strony pozwanej wątpliwości w okolicznościach niniejszej sprawy nie mogła budzić legitymacja czynna powoda. Z materiału dowodowego zgromadzonego w niniejszej sprawie, w tym z przedstawionego przez stronę pozwaną wydruku z księgi wieczystej, jednoznacznie wynikało, iż właścicielem nieruchomości położonej w K., powstałej na skutek podziału nieruchomości oznaczonej nr geodezyjnym (...), a oznaczonej obecnie nr geodezyjnym (...), której to nieruchomości bezpośrednio dotyczy wytoczone powództwo, jest J. B.. Tym samym powodowi, jako właścicielowi, co do zasady przysługiwało uprawnienie do domagania się wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z jego nieruchomości.

Niewątpliwa pozostawała legitymacja bierna do występowania w niniejszej sprawie (...) S.A. z siedzibą w L.. Bezspornym bowiem było, że pozwany (...) S.A. z siedzibą w L. korzysta z nieruchomości powoda oznaczonej nr (...) położonej w K. w zakresie odpowiadającym służebności przesyłu polegającej na posadowieniu urządzeń elektroenergetycznych oraz prawie dostępu do tych urządzeń poprzez prawo wjazdu i wejścia na teren nieruchomości, wykonywania wszelkich czynności eksploatacyjnych w stosunku do urządzeń, w tym remontów, modernizacji i konserwacji linii. Poprzednik prawny pozwanego uzyskał własność przedmiotowych urządzeń energetycznych w drodze wniesionego przez Zakład (...) S.A. z siedzibą w B. wkładu i – stosownie do art. 55⁽⁴⁾k.c. - jako nabywca wydzielonej części przedsiębiorstwa pozostawał odpowiedzialny solidarnie ze zbywcą za jego zobowiązania związane z prowadzeniem tejże części przedsiębiorstwa. Aktualnie przez przedmiotową nieruchomość przebiegają odcinki pięciu linii napowietrznych 15kV: linii (...) S. – S. o nr (...)_o, (...) S. – O. o nr (...)_o, (...) S. – C. o nr (...)_o, (...) S. – Z. o nr (...)_o oraz (...) S. – K. (...) o nr (...)_o wraz z sześcioma stanowiskami słupowymi przelotowymi oraz posadowione są dwa stanowiska słupowe bez linii, które to urządzenia wchodziły w skład przedsiębiorstwa prowadzonego przez (...) S.A. z siedzibą w L..

Zasadny okazał się natomiast zarzut braku po stronie pozwanej (...) S.A. z siedzibą w R. legitymacji biernej z zakresie żądania wynagrodzenia za czas po dniu 30 czerwca 2007 roku, tj. po dniu wniesienia przez poprzednika prawnego wyodrębnionej części przedsiębiorstwa wraz z przysługującymi uprawnieniami i zobowiązaniami, w tym również służebnościami gruntowymi jako aportu do Zakładu (...) sp. z o.o. z siedzibą w B.. Biernie legitymowanym w procesie o wynagrodzenie za korzystanie z rzeczy i odszkodowanie za jej zużycie, pogorszenie lub utratę, jest osoba, która narusza cudze prawa własności. Natomiast poprzednik prawny pozwanego wraz z przeniesieniem własności Zakładu (...) – Oddziału (...) w B. posiadającą sieć energetyczną zbył na mocy umowy aportowego przeniesienia przedsiębiorstwa i od 30 czerwca 2007 roku nie jest ani właścicielem, ani dysponentem instalacji energetycznych posadowionych na nieruchomości stanowiącej własność powoda. Podkreślić jednocześnie należy, iż statuowana w art. 55⁴ k.c. solidarna odpowiedzialność zbywcy oraz nabywcy przedsiębiorstwa (wydzielonej części przedsiębiorstwa) za zobowiązania związane z prowadzeniem przedsiębiorstwa nie odnosi się do zobowiązań powstałych po przeniesieniu własności tego przedsiębiorstwa - za zobowiązania przedsiębiorstwa powstałe po przeniesieniu własności odpowiada wyłącznie jego nabywca. W konsekwencji stwierdzić należało, iż pozwany (...) S.A. z siedzibą w R., będący następcą prawnym Zakładu (...) S.A. z siedzibą w B., nie może być uznany za podmiot biernie legitymowany do uiszczenia wynagrodzenia za bezumowne korzystanie z nieruchomości oraz odszkodowania za jej pogorszenie, za okres, w jakim ani on, ani jego poprzednik prawny, ze służebności nie korzystał. ***Skierowane przeciwko (...) S.A. z siedzibą w R. żądanie zapłaty wynagrodzenia bądź odszkodowania za okres po dniu 30 czerwca 2007 roku, w tym w części dotyczącej uregulowania stosunku na przyszłość, wobec braku legitymacji biernej po stronie pozwanego, podlegało zatem oddaleniu.***

W dalszej kolejności Sąd rozstrzygnął w przedmiocie podniesionego przez pozwanego (...) S.A. z siedzibą w R. zarzutu przedawnienia roszczeń o wynagrodzenie za okres od dnia 1 stycznia 2006 roku do dnia 29 czerwca 2007 roku.

Stosownie do art. 117 § 1 k.c. roszczenia majątkowe, z zastrzeżeniem wyjątków w ustawie przewidzianych, ulegają przedawnieniu. Zgodnie z regulacją zamieszczoną w § 2 powyższego artykułu upływ terminu przedawnienia pozwala zobowiązanemu uchylić się do zaspokojenia roszczenia, chyba że zrzeka się korzystania z zarzutu przedawnienia. Jednakże zrzeczenie się zarzutu przedawnienia przed upływem terminu jest nieważne (art. 117 § 3 k.c.). Kodeks cywilny w art. 118 przyjmuje generalną zasadę, wedle której roszczenia majątkowe – jeżeli przepis szczególny nie stanowi inaczej – przedawniają się z upływem lat dziesięciu. Z kolei roszczenia o świadczenia okresowe, a także związane z prowadzeniem działalności gospodarczej przedawniają się po upływie lat trzech. Bieg terminu przedawnienia rozpoczyna się w dniu, w którym świadczenie stało się wymagalne, a jeżeli wymagalność roszczenia zależy od podjęcia określonej czynności przez uprawnionego, bieg terminu przedawnienia rozpoczyna się od dnia, w którym roszczenie stałoby się wymagalne, gdyby uprawniony podjął czynność w najwcześniejszym możliwym terminie (art. 120 § 1 k.c.). Natomiast zgodnie z art. 123 § 1 pkt 1 k.c. bieg przedawnienia przerywa się przez każdą czynność przed sądem lub innym organem powołanym do rozpoznawania spraw lub egzekwowania roszczeń danego rodzaju albo przed sądem polubownym, przedsięwziętą bezpośrednio w celu dochodzenia lub ustalenia albo zaspokojenia lub zabezpieczenia roszczenia.

W świetle wyżej przytoczonych regulacji zgłoszony przez (...) S.A. z siedzibą w R. zarzut przedawnienia zasługiwał na uwzględnienie w całości. J. B. pozew w niniejszej sprawie wniósł w dniu 30 czerwca 2017 roku, a zatem już po upływie 10 lat nawet od końcowej daty korzystania przez poprzednika prawnego pozwanego ze stanowiącej własność powoda nieruchomości położonej w K., oznaczonej obecnie nr geodezyjnym (...). Bieg terminu przedawnienia nie został przerwany, a przynajmniej strona powodowa tego nie wykazała. ***Tym samym roszczenia J. B. o zapłatę kwoty 293,60 zł za każdy rok – od dnia 1 stycznia 2006 roku do dnia 29 czerwca 2017 roku - bezprawnego korzystania przez pozwanym z nieruchomości położonej w K., oznaczonej obecnie nr geodezyjnym (...) poprzez posadowienie i eksploatację urządzeń przesyłających energię elektryczną skierowane przeciwko pozwanemu (...) S.A. z siedzibą w R., podlegały – na podstawie art. 117 § 1 k.c. – należało oddalić.***

Kluczowym dla rozstrzygnięcia żądania skierowanego przeciwko (...) S.A. z siedzibą w L. w przedmiocie zasądzenie – tytułem odszkodowania za korzystanie z nieruchomości stanowiącej własność powoda w zakresie obejmującym służebność przesyłu kwoty 293,60 zł rocznie – począwszy od dnia 1 stycznia 2006 roku, był skutecznie podniesiony przez pozwanego zarzut zasiedzenia służebności odpowiadającej treścią służebności przesyłu z dniem 31 grudnia 1978 roku.

Instytucja służebności przesyłu została wprowadzona z dniem 3 sierpnia 2008 roku przepisami ustawy z dnia 30 maja 2008 roku (Dz. U z 2008 r. nr 116 poz. 731). Stosownie do dodanych wówczas przepisów nieruchomość można obciążyć służebnością przesyłu na rzecz przedsiębiorcy, którego własność stanowią wchodzące w skład przedsiębiorstwa urządzenia służące do doprowadzania lub odprowadzania energii elektrycznej. Służebność ta jest prawem polegającym na tym, że przedsiębiorca może korzystać w oznaczonym zakresie z nieruchomości obciążonej, zgodnie z przeznaczeniem tych urządzeń). W przypadku, gdy przedsiębiorca odmawia zawarcia umowy o ustanowienie służebności przesyłu, a jest ona konieczna do korzystania z powyższych urządzeń, właściciel nieruchomości może żądać odpowiedniego wynagrodzenia w zamian za ustanowienie służebności przesyłu (art. 305⁽¹⁾ k.c. i art. 305⁽²⁾ § 2 k.c.). Brak przed dniem 3 sierpnia 2008 roku ustawowych uregulowań wprost wskazujących na służebność przesyłu nie oznacza jednak, iż wówczas niemożliwym było zasiedzenie służebności o treści odpowiadającej takiej służebności. W takim przypadku zastosowanie znajdują przepisy regulujące służebność gruntową. Stosownie do art. 285 § 1 k.c., nieruchomość można obciążyć prawem, którego treść polega bądź na tym, że właściciel nieruchomości władnącej może korzystać w oznaczonym zakresie z nieruchomości obciążonej, bądź na tym, że właściciel nieruchomości obciążonej zostaje ograniczony w możliwości dokonywania w stosunku do niej określonych działań, bądź też na tym, że właścicielowi nieruchomości obciążonej nie wolno wykonywać określonych uprawnień, które mu względem

nieruchomości władnącej przysługują na podstawie przepisów o treści i wykonywaniu własności. Co prawda przepis ten wskazuje na właściciela innej nieruchomości, jednak w przypadku obciążeń związanych z istnieniem sieci przesyłowych, jego wykładnia celowościowa - uwzględniająca tak specyfikę takich sieci i oczywistość dysponowania nią przez przedsiębiorstwo, jak i okoliczność, iż istnienie służebności w przypadku zwiększa użyteczność tegoż przedsiębiorstwa, nie zaś nieruchomości wchodzących w jego skład - prowadzi do wniosku, iż w takim przypadku nie należy identyfikować nieruchomości władnącej, lecz uprawnienia przysługują Skarbowi Państwa (do dnia 1 lutego 1989 r.) albo przedsiębiorcy przesyłowemu (od dnia 1 lutego 1989 r.). Sąd podzielił tym samym pogląd utrwalony w linii orzeczniczej Sądu Najwyższego (uchwały Sądu Najwyższego z dnia 7 października 2008 r., II CZP 89/08, BSN z 2008 r., nr 10, s.7, z dnia 22 maja 2013 r., III CZP 18/13, OSNC z 013 r., nr 12, poz. 139, z dnia 27 czerwca 2013 r., IIICZP 31/13, OSNC z 2014 r., nr 2, oz. 11, z dnia 6 czerwca 2014 r., III CZP 107/13, BSN z 2014 r., nr 7-8, s. 3).

Stosownie do art. 292 k.c. do zasiedzenia służebności gruntowej zastosowanie mają przepisy dotyczące zasiedzenia prawa własności nieruchomości, przy czym możliwe jest one wyłącznie w wypadku, gdy polega na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia. Do nabycia w drodze zasiedzenia służebności gruntowej konieczne jest więc łączne spełnienie przesłanek: bycia samoistnym posiadaczem służebności, przy czym musi się łączyć to z korzystaniem z trwałego i widocznego urządzenia, a także upływu odpowiedniego okresu czasu, którego długość zależy od dobrej lub złej wiary posiadacza. Definicja posiadacza służebności zawarta zaś jest w art. 352 k.c. Stosownie do powyższego przepisu jest nim ten, kto faktycznie korzysta z cudzej nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności. Posiadanie prowadzące do nabycia służebności gruntowej w drodze zasiedzenia ma przy tym inny zakres niż posiadanie prowadzące do nabycia przez zasiedzenie własności i nie musi być wykonywane w sposób ciągły, lecz stosownie do potrzeb (tak postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 października 2006 roku, II CSK 119/06, LEX numer 447190, które Sąd podziela).

Powyższe rodziło konieczność analizy materiału dowodowego pod kątem spełnienia przesłanek zasiedzenia służebności gruntowej. Stosownie do treści art. 292 zd. 2 k.c. służebność gruntowa może być nabyta przez zasiedzenie wyłącznie w wypadku, gdy polega na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia. Zdanie drugie powyższego artykułu wskazuje natomiast, iż do nabycia w drodze zasiedzenia służebności gruntowej odpowiednie zastosowanie przepisy o nabyciu przez zasiedzenie własności nieruchomości. Przesłankami nabycia przez zasiedzenie własności nieruchomości (odpowiednio służebności gruntowej) jest łączne ziszczenie się dwóch warunków: nieprzerwanego posiadania samoistnego rzeczy (samoistnego posiadania służebności polegającej na korzystaniu z trwałego i widocznego urządzenia) oraz upływu oznaczonego przez ustawę czasu (jego długość zależy od dobrej lub złej wiary w chwili nabycia posiadania). Artykuł 172 k.c. w brzmieniu obowiązującym od dnia wejścia w życie kodeksu cywilnego (od dnia 1 stycznia 1965 roku) do dnia 30 września 1990 r. wskazywał, iż posiadacz nieruchomości niebędący jej właścicielem nabywał własność, jeżeli nieprzerwanie posiadał nieruchomość jako posiadacz samoistny w dobre wierze od lat 10, natomiast jako posiadacz w złej wierze od lat 20. Ustawa z dnia 28 lipca 1990 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny (Dz.U. Nr 55, poz. 321) zmieniła treść powyższego przepisu, w związku z czym obecnie powyższe terminy wynoszą odpowiednio 20 i 30 lat. Zgodnie z art. 9 ustawy nowelizującej kodeks cywilny do zasiedzenia, którego bieg rozpoczął się (i nie zakończył się) przed dniem jej wejścia w życie, stosuje się przepisy nowe. Stosownie natomiast do art. 176 k.c. w przypadku, gdy podczas biegu zasiedzenia nastąpiło przeniesienie posiadania, obecny posiadacz może doliczyć do czasu, przez który sam posiada, czas posiadania swego poprzednika. Jeżeli jednak poprzedni posiadacz uzyskał posiadanie nieruchomości w złej wierze, czas jego posiadania może być doliczony tylko wtedy, gdy łącznie z czasem posiadania obecnego posiadacza wynosi przynajmniej lat trzydzieści.

Stosownie do art. 352 k.c. posiadaczem służebności jest ten, kto faktycznie korzysta z cudzej nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści służebności. Posiadanie prowadzące do nabycia służebności gruntowej w drodze zasiedzenia ma przy tym inny zakres niż posiadanie prowadzące do nabycia przez zasiedzenie własności i nie musi być wykonywane w sposób ciągły, lecz stosownie do potrzeb (tak postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 4 października 2006 roku, II CSK 119/06, LEX numer 447190, które Sąd podziela), polega na korzystaniu z gruntu w takim zakresie i w taki sposób, w jaki czyniłaby to osoba, której przysługuje służebność, przy czym władanie w zakresie służebności gruntowej być wykonywane dla siebie (cum animo rem sibi habendi). W kontekście ustaleń faktycznych poczynionych

w niniejszej sprawie nie budziło wątpliwości, iż (...) S.A. z siedzibą w L., przesyłając energię elektryczną za pomocą urządzeń elektroenergetycznych posadowionych na należącym do wnioskodawcy gruncie, korzysta z nieruchomości wnioskodawcy w ramach eksploatacji, napraw, konserwacji, czy też remontów tychże urządzeń przesyłowych.

Kolejną przesłanką konieczną do stwierdzenia zasiedzenia służebności gruntowej na rzecz przedsiębiorcy jest ponadto upływ wskazanego w ustawie czasu. W przypadku zasiedzenia służebności bieg terminu zasiedzenia rozpoczyna się od dnia przystąpienia przez samoistnego posiadacza służebności do jej wykonywania, a więc do korzystania z urządzenia w zakresie odpowiadającym treści służebności (uchwała Sądu Najwyższego z dnia 13 września 1962 roku, III CZP 12/67). Art. 176 § 1 k.c. stanowi przy tym, iż w przypadku, gdy podczas biegu zasiedzenia nastąpiło przeniesienie posiadania, obecny posiadacz może doliczyć do czasu, przez który sam posiada, czas posiadania swego poprzednika. Jeżeli jednak poprzedni posiadacz uzyskał posiadanie nieruchomości w złej wierze, czas jego posiadania może być doliczony tylko wtedy, gdy łącznie z czasem posiadania obecnego posiadacza wynosi przynajmniej lat trzydzieści.

Odnosząc się zatem do kwestii sukcesji prawnej przedsiębiorstwa przesyłowego, które obecnie jest właścicielem urządzeń elektroenergetycznych posadowionych na położonej w S. - K. nieruchomości oznaczonej nr geodezyjnym (...), Sąd zważył, iż do chwili uchylenia z dniem 1 lutego 1989 r. art. 128 k.c. państwowe osoby prawne, w tym przedsiębiorstwa państwowe, uprawnienia związane z własnością wykonywały wyłącznie na rzecz Skarbu Państwa - jako jedyne dysponenta własności państwowej. Dotyczyło to również przedsiębiorstw energetycznych, które korzystały wówczas ze służebności przesyłu w ramach zarządu operatywnego mieniem państwowym w imieniu i na rzecz Skarbu Państwa, a więc w istocie były dzierżycielami w rozumieniu art. 338 k.c. i nie mogły nabyć na swoją rzecz własności ani innych praw rzeczowych. Po zniesieniu ustawą z dnia 31 stycznia 1989 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 3, poz. 11) zasady jednolitej własności państwowej przekształcenie prawa zarządu przysługującego państwowym osobom prawnym w stosunku do gruntów będących własnością Skarbu Państwa w prawo użytkowania wieczystego, a w stosunku do budynków, innych urządzeń i lokali znajdujących się na tych gruntach w prawo własności nastąpiło dopiero z dniem 5 grudnia 1990 roku, na mocy art. 2 ustawy z dnia 29 września 1990 r. o zmianie o gospodarce gruntami i wywłaszczeniu nieruchomości (Dz.U. Nr 79 poz. 464 ze zm.). Zgodnie z art. 2 ust. 3 cyt. ustawy nabycie prawa własności urządzeń należących uprzednio do Skarbu Państwa stwierdzał wojewoda w drodze deklaratywnej decyzji. Państwowa osoba prawna, która do dnia 5 grudnia 1990 roku wykonywała zarząd operatywny mieniem państwowym może więc wykazać przejście ze Skarbu Państwa na nią lub jej poprzednika prawnego posiadania służebności gruntowej wykazując przeniesienie posiadania decyzją wydaną na podstawie art. 2 ust. 3 ustawy z dnia 29 września 1990 r. o zmianie o gospodarce gruntami i wywłaszczeniu nieruchomości (por. postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 17 maja 2007 r., I CSK 64/07, LEX nr 286763).

Jednocześnie odnotować należy, że obecnie w judykaturze dominuje podzielane przez Sąd orzekający w niniejszej sprawie stanowisko, w myśl którego możliwe jest zaliczenie tego okresu posiadania sprzed dnia 1 lutego 1989 r., do łącznego terminu zasiedzenia. Powyższy pogląd został wyrażony ostatecznie w uchwale Sądu Najwyższego z dnia 22 maja 2013 r. (sygn. akt III CZP 18/13, LEX nr 1316046), w której Sąd ten uznał, że okres występowania na nieruchomości stanu faktycznego odpowiadającego treści służebności przesyłu przed wejściem w życie art. 305¹-305⁴ k.c. podlega doliczeniu do czasu posiadania wymaganego do zasiedzenia tej służebności. Podobne stanowisko zajął również Sąd Najwyższy w postanowieniu z dnia 27 listopada 2013 r., sygn. akt V CSK 525/12, LEX nr 1422125 i z dnia 13 czerwca 2013 r., sygn. akt IV CSK 672/12, LEX nr 1360293, a ostatnio też Sąd Apelacyjny w Białymstoku w wyroku z dnia 10 stycznia 2014 r. (sygn. akt I ACa 627/13, LEX nr 1425360), który wskazał, że osoby prawne, które przed dniem 1 lutego 1989 r. posiadały status państwowych osób prawnych, mogą do okresu samoistnego posiadania wykonywanego po tym dniu doliczyć okres posiadania Skarbu Państwa sprzed tej daty. Dotyczy to w szczególności przedsiębiorstw energetycznych, które do dnia wejścia w życie ustawy z dnia 31 stycznia 1989 r. o zmianie ustawy - Kodeks cywilny (Dz. U. Nr 3, poz. 11) korzystały ze służebności przesyłu w ramach zarządu mieniem państwowym w imieniu i na rzecz Skarbu Państwa, a więc w istocie były dzierżycielami w rozumieniu art. 338 k.c. oraz ze względu na ówczesną treść art. 128 k.c. nie mogły nabyć na swoją rzecz własności, ani innych praw rzeczowych.

W okolicznościach rozpoznawanej sprawy posiadanie przekazywane było począwszy od Przedsiębiorstwa Państwowego Zakładu (...), przez Zakład (...) S.A. i (...) sp. z o.o., skończywszy na pozwanym (...) S.A. z siedzibą w L. na zasadzie przekształceń dokonywanych na podstawie obowiązujących wówczas przepisów. Przedsiębiorstwo Państwowe Zakład (...) z siedzibą w B. zostało przekształcone w jednoosobową spółkę akcyjną Skarbu Państwa – Zakład (...) S.A. z siedzibą w B. aktem przekształcenia z dnia 12 lipca 1993 r. - na podstawie ustawy z dnia 5 lutego 1993 r. o przekształceniach własnościowych niektórych przedsiębiorstw państwowych o szczególnym znaczeniu dla gospodarki państwa. Na skutek tegoż przekształcenia, stosownie do art. 5 powyższej ustawy, powstała spółka akcyjna wstąpiła we wszystkie prawa i obowiązki swojego poprzednika prawnego. (...) sp. z o.o. z siedzibą w B. nabyła na podstawie umowy aportowego zbycia przedsiębiorstwa z 2007 r. na własność należące do Zakładu (...) S.A. z siedzibą w B. służebności gruntowe, w tym służebności polegające na zapewnieniu dostępu do urządzeń służących do doprowadzenia prądu energetycznego. Z kolei w 2008 r. doszło do zmiany firmy (...) sp. z o.o. z siedzibą w B. na (...) Sp. z o.o. z siedzibą w B., a ostatecznie w 2010 r. do połączenia spółki (...) Sp. z o.o. z siedzibą w B. z (...) S.A. z siedzibą w L. i przeniesienia całego majątku spółki przejmowanej na rzecz spółki przejmującej. W ramach powyższych przekształceń nie mogło budzić wątpliwości, że pomiędzy tymi podmiotami prawa dochodziło również do przekazywania posiadania służebności odpowiadających treści służebności przesyłu.

Istotną kwestią dla rozstrzygnięcia niniejszej sprawy pozostawał zatem termin, od którego poprzednik prawny uczestnika postępowania przystąpił do wykonywania służebności gruntowej, odpowiadającej swą treścią wnioskowanej służebności przesyłu. Wobec przedstawionej przez (...) S.A. w L. dokumentacji wątpliwości Sądu nie budziło, iż pierwsze urządzenia służące do przesyłu energii posadowione na przedmiotowej nieruchomości zostały przekazane do użytku w dniu 31 grudnia 1968 roku. Pomiedzy stronami bezspornym pozostawało, iż sam przebieg linii naziemnych - w zakresie obejmującym nieruchomość położoną w K. oznaczoną nr geodezyjnym (...) - poza demontażem części linii i zastąpieniem ich liniami kablowymi – od chwili posadowienia nie ulegał zmianie. Zatem w dniu 31 grudnia 1968 roku rozpoczął swój bieg termin zasiedzenia posiadanej przez poprzednika prawnego pozwanego służebności gruntowej odpowiadającej swą treścią służebności przesyłu, obciążającej nieruchomość położoną w K., oznaczoną obecnie nr geodezyjnym (...). Odnosząc się do kwestii istnienia dobrej lub złej woli po stronie posiadacza służebności w chwili jej objęcia w posiadanie, warunkującej długość okresu wymaganego do zasiedzenia prawa, Sąd zważył, iż zgodnie ze stanowiskiem Sądu Najwyższego wyrażonym w postanowieniu z dnia 7 maja 2014 r. dobra wiara zasiadającego posiadacza służebności występuje wówczas, gdy ingerowanie w cudzą własność w zakresie odpowiadającym służebności rozpoczęło się w takich okolicznościach, które usprawiedliwiały przekonanie posiadacza, że nie narusza cudzego prawa (II CSK 472/13, Lex 1476956). Dobrą wiarę wyłącza bowiem ujawnienie takich okoliczności, które u przeciętnego człowieka powinny budzić uzasadnione wątpliwości, co do przysługiwania mu prawa do korzystania z rzeczy w dotychczasowym zakresie (wyrok Sądu Najwyższego z dnia 6 maja 2009 r., II CSK 594/08, Lex 510969). Nie sposób przy tym pominąć statuowanej przez art. 7 k.c. reguły domniemania dobrej wiary, jednakże domniemanie to, w odniesieniu do zasiedzenia służebności gruntowej, wzruszyć może dowód, wykazujący, że posiadacz w chwili rozpoczęcia posiadania wiedział lub przy zachowaniu należytej staranności mógł się dowiedzieć o tym, że narusza swym zachowaniem prawo innej osoby. W orzecznictwie i doktrynie prezentowany jest przy tym pogląd, że „państwowe osoby prawne, które przed 31 stycznia 1989 r., w wyniku realizacji inwestycji przesyłowych, przebiegających przez nieruchomości nienależące do przedsiębiorstwa przesyłowego, co do których wydane były decyzje administracyjne o przebiegu linii przesyłowej i pozwolenia budowlane, objęły w dobrej wierze posiadanie służebności, jako korzystanie z cudzej nieruchomości w zakresie odpowiadającym treści tej służebności” (postanowienie Sądu Najwyższego z dnia 14 listopada 2012 r. II CSK 120/12, Lex 1267161). W rozpoznawanej sprawie pozwany przedłożył odpis decyzji lokalizacyjnej z dnia 17 stycznia 1968 r. nr 440-I/2/68 (k. 54), co przemawiało za uznaniem, iż poprzednik prawny pozwanego pozostawał w uzasadnionym przekonaniu, iż przysługuje mu uprawnienie do dysponowania terenem przedmiotowej nieruchomości w zakresie urządzenia linii elektrycznych. W tym stanie rzeczy do zasiedzenia na rzecz przedsiębiorstwa przesyłowego służebności gruntowej odpowiadającej służebności przesyłu na nieruchomości położonej w S. - K. oznaczonej nr geodezyjnym (...)/1- związanej z posadowionymi tamże napowietrznymi urządzeniami służącymi do przesyłu energii – doszło już z dniem 31 grudnia 1978 roku.

W dalszej kolejności rozstrzygnąć należało kwestię wygaśnięcia powyższej służebności przesyłu na skutek uprawomocnienia się postanowienia Sądu Rejonowego w Sokółce z dnia 18 listopada 1988 roku (sygn. akt I Co (...)) w przedmiocie przysądzenia prawa własności nieruchomości obciążonej na rzecz powoda. Stosownie do art. 1000 § 1 – 3 k.p.c. w brzmieniu obowiązującym na dzień nabycia przez J. B. prawa własności nieruchomości, z chwilą uprawomocnienia się postanowienia o przysądzeniu własności wygasły wszelkie prawa i skutki ujawnienia praw i roszczeń osobistych ciężące na nieruchomości z wyjątkiem: praw ciężących na nieruchomości z mocy ustawy, służebności ustanowionych w związku z przebudową ustroju rolnego lub w związku z wykonaniem narodowych planów gospodarczych, służebności drogi koniecznej oraz służebności ustanowione w związku z przekroczeniem granicy przy wznoszeniu budowli lub innego urządzenia. Pozostawały również w mocy – pod pewnymi warunkami - ujawnione przez wpis w księdze wieczystej lub złożenie dokumentu do zbioru albo nie ujawnione w ten sposób, lecz zgłoszone najpóźniej na trzy dni przed terminem licytacji, użytkowanie, służebności i prawa dożywotnika. W związku z wprowadzeniem do polskiego prawa cywilnego instytucji służebności przesyłu, szczególny charakter i funkcje służebności przesyłu, ustawodawca - art. 2 pkt 3 ustawy z dnia 30 maja 2008 r. o zmianie ustawy – Kodeks cywilny oraz niektórych innych ustaw (Dz.U. Nr 116, poz. 731), dodał w art. 1000 § 2 k.p.c. punkt 4, wedle którego pozostaje w mocy bez potrącenia jej wartości z ceny nabycia również służebność przesyłu. To, iż przepis art. 1000 § 2 pkt 4 k.p.c. przybrał obecne brzmienie dopiero po wprowadzeniu przepisami ustawy z dnia 30 maja 2008 roku – z dniem 3 sierpnia 2008 roku – instytucji służebności przesyłu, nie oznacza, że istniejące wcześniej służebności gruntowe o treści odpowiadającej służebności przesyłu, na skutek zbycia nieruchomości w drodze postępowania egzekucyjnego wygasły. Służebności gruntowe związane z urządzeniami przesyłowymi podlegały ochronie na podstawie stosowanego odpowiednio przepisu art. 1000 § 2 pkt 1 k.p.c., jako ciężące na nieruchomości z mocy ustawy. W tych warunkach, trafnie zgłoszony przez pozwanego zarzut nabycia służebności gruntowej odpowiadającej służebności przesyłu przez zasiedzenie przesądził o oddaleniu żądania zasądzenia od pozwanego na rzecz powoda wynagrodzenia bądź odszkodowania z tytułu bezprawnego korzystania przez pozwanego z nieruchomości położonej w K., oznaczonej obecnie nr geodezyjnym (...), jak też w zakresie ustalenia takiego obowiązku na przyszłość.

Z uwagi na przyjęcie przysługiwania pozwanemu służebności gruntowej, odpowiadającej swą treścią wnioskowanej służebności przesyłu, niezasadne należało zatem uznać żądanie pozwanego w zakresie uznania przez pozwanych obowiązku corocznego do dnia 15 stycznia każdego roku dobrowolnego regulowania należności odszkodowawczych i samodzielnego ich naliczania oraz uznania obowiązku zapłaty ustawowych odsetek za zwłokę w razie nieuiszczenia należności we wskazanym terminie.

Końcowo wskazać należy, iż powództwo podlegało oddaleniu również ze względu na nieudowodnienie wysokości dochodzonych roszczeń. Wbrew stanowisku J. B. podmiot korzystający bez tytułu prawnego ze służebności obciążającej cudzą nieruchomość nie jest zobowiązany do zapłaty każdej kwoty żądanej przez właściciela nieruchomości, lecz jedynie wynagrodzenia za korzystanie z rzeczy w wysokości jaką posiadacz (także służebności) musiałby zapłacić właścicielowi, gdyby jego posiadanie opierało się na prawie oraz jest odpowiedzialny za jej zużycie, pogorszenie lub utratę, chyba że rzecz uległaby pogorszeniu lub utracie także wtedy, gdyby znajdowała się w posiadaniu uprawnionego. Z procesowego punktu widzenia ciężar dowodu wykazania zarówno naruszenia przysługującego powodowi prawa własności nieruchomości, jego zakresu, jak i wysokości należnego wynagrodzenia z tytułu bezumownego korzystania z nieruchomości bądź wartości szkody związanej z istnieniem na nieruchomości urządzeń służących do przesyłu energii elektrycznej, obciążał powoda. Zgodnie bowiem z art. 6 k.c. ciężar udowodnienia faktu spoczywa na osobie, która z tego faktu wywodzi skutki prawne. Normie tej w warstwie procesowej odpowiadają art. 3 k.p.c., zgodnie z którym strony zobowiązane są przedstawiać dowody i art. 232 k.p.c., według którego strony są zobowiązane wskazywać dowody dla stwierdzenia faktów, z których wywodzą skutki prawne. W aktualnym stanie prawnym działanie sądu z urzędu i przeprowadzenie dowodu niewskazanego przez stronę jest dopuszczalne tylko w wyjątkowych sytuacjach procesowych oraz musi wynikać z opartego na zobiektywizowanej ocenie przekonania o konieczności jego przeprowadzenia – działanie sądu z urzędu może bowiem prowadzić do naruszenia prawa do bezstronnego sądu i odpowiadającego mu obowiązku przestrzegania zasady równego traktowania stron (art. 32 ust. 1 i art. 45 ust. 1 Konstytucji RP; zob.: uzasadnienie wyroku Sądu Najwyższego z dnia 12

grudnia 2000 r., V CKN 175/00, OSP 2001, nr 7-8, poz. 116). W ocenie Sądu wymaganiami stawianym przez przepisy zamieszczone w przytoczonych wyżej artykułach procedury cywilnej i kodeksu cywilnego powód nie sprostał.

J. B., domagając się od pozwanych (...) S.A. z siedzibą w L. oraz (...) S.A. z siedzibą w R. zapłaty za każdy rok posiadania na należącej do niego nieruchomości położonej w obrębie S. – K., oznaczonej obecnie nr ewidencyjnym (...), kwoty 245,80 zł tytułem odszkodowania za starty spowodowane trwałym wyłączeniem gruntu, kwoty 24,20 zł tytułem odszkodowania za starty spowodowane zwiększonym nakładem pracy sprzętu rolniczego oraz kwoty 23,60 zł tytułem odszkodowania za starty spowodowane utratą dopłat do produkcji rolnej, w żaden sposób wysokości powyższych strat nie wykazał. Powód, uzasadniając wysokość dochodzonych kwot, wskazał co prawda na wyniki postępowania dowodowego w sprawie prowadzonej przez Sąd Rejonowy w Sokółce pod sygn. akt I C (...), jednakże nie mogły one w żadnej mierze stanowić podstawy do wyrokowania w niniejszej sprawie. W orzecznictwie przyjmuje się, że podstawą ustalania wynagrodzenia za korzystanie z cudzej nieruchomości powinna być kwota - według stawek rynkowych - jaką posiadacz (także służebności) musiałby zapłacić właścicielowi, gdyby jego posiadanie opierało się na prawie (por. uchwała Sądu Najwyższego składu siedmiu sędziów z dnia 10 lipca 1984 r., sygn. III CZP 20/84, OSNCP 1984/12 poz. 209). Niewątpliwie zastosowanie obiektywnego kryterium, jakim jest układ odpowiednich cen rynkowych - stawek za korzystanie z rzeczy danego rodzaju, wymaga ustalenia wysokości tych stawek w okresie bezumownego korzystania nieruchomości, nie zaś waloryzacji stawek istniejących w przeszłości. W szczególności absurdalnym było żądanie powoda waloryzacji stawki wynagrodzenia za korzystanie z obciążającej nieruchomości służebności w oparciu o wzrost minimalnego wynagrodzenia za pracę, albowiem wartości te w żaden sposób nie są ze sobą związane. Po wtóre zwrócić należy uwagę na różny zakres obciążenia nieruchomości urządzeniami przesyłowymi oraz związanych z tym przeszkód w rolniczym jej użytkowaniu w stosunku do stanu stanowiącego podstawę orzekania w sprawie o sygn. akt I C (...). W stanie faktycznym sprawy prowadzonej przez Sąd Rejonowy w Sokółce pod sygn. akt I C (...) na nieruchomości powoda, oznaczonej wówczas nr geodezyjnym (...), posadowione były – oprócz 6 słupów, w tym jednym rozkrocznym związanych z funkcjonującymi liniami energetycznymi – **4 słupy pojedyncze po liniach zlikwidowanych oraz gniazdo betonowe do zamocowania słupa**. Obecnie natomiast przez nieruchomość położoną w K., oznaczoną nr geodezyjnym (...) przebiegają odcinki pięciu linii napowietrznych wraz z sześcioma stanowiskami słupowymi przelotowymi, w tym jednym rozkrocznym oraz posadowione są **jedynie dwa stanowiska słupowe bez linii średniego napięcia**. Tym samym zmianie w stosunku do stanu istniejącego do 31 grudnia 2005 roku uległ zarówno wpływ posadowionych urządzeń na wydajność pracy sprzętu rolniczego, jak i zmniejszyła się powierzchnia gruntu wyłączona z użytkowania. Ustalenie stawki rynkowej wynagrodzenia za korzystanie z cudzej nieruchomości, jak i szkody związanej z posadowieniem urządzeń przesyłowych na nieruchomości wymagało posiadanie wiadomości specjalnych, a tym samym – stosownie do art. 278 k.p.c. – zasięgnięcia opinii biegłego sądowego z zakresu szacowania nieruchomości i rolnictwa. Powód, mimo obciążającego go ciężaru dowodu, o przeprowadzenie takiego dowodu nie wnosił, a tym samym zgłoszone przez niego roszczenia o zapłatę podlegały oddaleniu – stosownie do art. 6 k.c. – jako nieudowodnione.

Rozstrzygając w przedmiocie żądania zobowiązania pozwanego (...) S.A. z siedzibą w L. do złożenia w Urzędzie Miejskim oświadczenia o posiadaniu samoistnym służebności przesyłu, obciążającej nieruchomość stanowiącą własność powoda, w celu ustalenia podatku od nieruchomości i zwolnienia z tego podatku powoda, Sąd miał na uwadze, iż nie istnieje podstawa prawna umożliwiająca sądowi powszechnemu nakazanie podmiotowi złożenia oświadczenia dla celów podatkowych. Przepis art. 65¹ k.c. w zw. z art. 64 k.c., statuujący, iż prawomocne orzeczenie sądu stwierdzające obowiązek danej osoby do złożenia oznaczonego oświadczenia, zastępuje to oświadczenie, ma zastosowanie wyłącznie, gdy istnieje **cywilnoprawny** obowiązek dokonania określonej czynności prawnej (złożenia oświadczenia), a złożenie oświadczenia ma wpływ na powstanie, ustanie czy treść praw i obowiązków prywatnoprawnych (a nie publicznoprawnych). Niewątpliwie złożenie deklaracji w przedmiocie podlegania zobowiązaniu podatkowemu z tytułu samoistnego posiadania służebności przesyłu wykracza poza zakres sprawy cywilnej i nie może być zastąpione prawomocnym orzeczeniem sądu powszechnego.

Zaprezentowane wyżej przez Sąd ustalenia i oceny skutkować musiały oddaleniem powództwa, co też Sąd w pkt I sentencji wyroku uczynił.

O kosztach procesu Sąd orzekł na podstawie art. 98 § 1 i 3 k.p.c. k.p.c. – zgodnie z zasadą odpowiedzialności za wynik procesu. Powód J. B. przegrał sprawę w całości zarówno w zakresie żądań skierowanych przeciwko pozwanemu (...) S.A. z siedzibą w L., jak i pozwanemu (...) S.A. z siedzibą w R., a więc to na powodzie ciążył obowiązek zwrotu poniesionych przez każdego z pozwanych kosztów procesu.

Na zasądzone na rzecz każdego pozwanych koszty procesu w wysokości po 1 817,00 zł składało się wyłącznie wynagrodzenia działających w imieniu pozwanych profesjonalnych pełnomocników w wysokości 1 800,00 zł, ustalone na podstawie wartości przedmiotu sporu ustalonej postanowieniem z dnia 4 lipca 2017 roku na kwotę 5 284,80 zł (k. 4) oraz zgodnie z § 2 pkt 4 rozporządzenia Ministra Sprawiedliwości z dnia 22 października 2015 r. w sprawie opłat za czynności radców prawnych (Dz.U. z 2016 r. poz. 1668 z późn. zm.), powiększone o opłatę skarbową od pełnomocnictwa w wysokości 17 zł.